

LENKA J. BUDILOVÁ – BOŘIVOJ KŇOUREK

DŮM VE VOJVODOVU. SOCIÁLNÍ VZTAHY A STAVEBNĚ-HISTORICKÝ VÝVOJ.

Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015, 316 s., ISBN 978-80-7325-382-0.



O badatelské spolupráci mezi různými regionálními, národními či disciplinárními varietami etnologických a antropologických věd se v posledních třiceti letech uvažuje nejčastěji v abstraktní, teoretizující rovině. Našli bychom tak jen poměrně málo *konkrétních* příkladů takové spolupráce, a ještě méně pak reálných badatelských výstupů z ní. Obzvláště komplikovaně bychom pak hledali příklady spolupráce mezi (globální) sociální a kulturní antropologií a těmi směry (evropské) etnologie, které navazují na etnografické studium „tradiční“ materiální kultury. Recenzovaná kniha je výjimečným příkladem právě takového vzácného výstupu, navíc situovaného do terénu Balkánu, ve kterém se oba tyto disciplinární diskursy zajímavým způsobem střetávají. Z dvojice autorů zastupuje antropologický diskurs, charakterizovatelný v tomto konkrétním případě zájmem o sociální vztahy, zkušená antropoložka Lenka Jakoubková Budilová; Bořivoj Kňourek pak sekunduje etnologizujícími pasážemi o stavebně-historickém vývoji fenoménu, který lze — nativním jazykem, ale z analytického hlediska problematicky — označit za „vojvodovský“ či „český“ dům.

Zajímavá publikace komplexním a vlastně i interdisciplinárním způsobem seznamuje se zkoumaným fenoménem tohoto typu domu a jeho obyvatel v bývalé „české“ vesnici v Bulharsku. Tento fenomén zasazuje do širšího historického, geografického, společenského a kulturního kontextu — a právě v této snaze o (nejen) diachronii je podle mého mínění plodně využita synergie mezi (spíše) historicky a deskriptivně laděným etnologickým přístupem a (spíše) synchronně a analyticky laděným přístupem antropologickým. Tato snaha je nejzřetelnější v úvodní části nazvané *Z Německa a Čech do Banátu, Bulharska a zpátky*, seznamující s komplikovanou a mnohvrstevnatou historií série migračních proudů realizovaných v různých historických a geografických kontextech, které vedly ke vzniku, užívání, opuštění a znovuoobydlení „vojvodovského domu“. Druhá, nejrozsáhlejší část knihy *Vojvodovo — obec a dům*, pak prezentuje problematiku vojvodovského domu ze stavebněhistorického, respektive etnologického úhlu pohledu v jeho materiální dimenzi a v širším kontextu vernakulárního stavitelství střední a jihovýchodní Evropy. Na tu navazuje část nazvaná *Kulturní a sociální rozměry vojvodovského domu*, věnovaná sociální a kulturní dimenzi tohoto domu s důrazem na dynamiku proměn jeho „domácností“, tedy jeho užívání obyvateli.

Dvojici autorů se tak na příkladu studia relativně „okrajového“ fenoménu podařilo prezentovat celou řadu badatelských témat zajímavých nejen pro antropology a etnology, ale i historiky, balkanology, a vlastně i běžného čtenáře se zájmem o daný region. Určitým zamyšlením do budoucna by mohla být možná potenciální větší provázanost „antropologické“ a „etnologické“ sekce knihy do jednoho výrazněji komunikujícího celku (tedy nad rámec identického předmětu studia); otázkou ale zůstává, zda by to bylo — vzhledem k poměrně odlišným teoretickým a metodologickým zázemím obou autorů — vůbec možné a účelné.

Naopak *velmi* užitečnou, ale v celé řadě podobných publikací bohužel často opomíjenou součástí knihy je pak trojice rejstříků (místní, jmenný a věcný) a především



poměrně rozsáhlý obrazový doprovod (cca 150 obrázků, 10 map a plánů a šestnáctistránková samostatná obrazová příloha s 30 historickými i recentními fotografiemi), který plastickým způsobem seznamuje s úrovněmi zkoumaného fenoménu, které jsou pomocí tradičního nástroje sociálních a humanitních věd — tedy psaného textu — prezentovatelné jen poměrně komplikovaně.

Publikace autorské dvojice Lenky J. Budilové a Bořivoje Kňourka představuje inspirativní počín (nejen) na poli možnosti spolupráce mezi různými subdisciplínami etnologických a antropologických věd, ale i na poli badatelského vytěžení fenoménu, který je marginální jen na první pohled. Nezbývá než doufat, že se podobně koncipovaných počínů (nejen) v české etnologii a antropologii dočkáme co nejdříve.

Petr Janeček